

ZIENSWIJZE

MER fase 1 – Oevergrondwaterwinning Alblasserwaard/Krimpenerwaard

**Betreft: Onvolledige beoordeling landbouwkundige en ecologische effecten
locatiealternatief Waal**

Datum: [24-02-2026]

Aan: Bestuur OASEN N.V. , Gedeputeerde Staten provincie Zuid-Holland,
gemeentebestuur Gemeente Molenlanden

Indiener: Gezamenlijke grondeigenaren, veehouders en fruittelers Langerak & Waal

Kenmerk: Zienswijze MER fase 1 Agrarische Ondernemers locatie Waal

1. Inleiding

Het MER fase 1 heeft als doel om de milieueffecten van zes locatiealternatieven te vergelijken teneinde te komen tot een zorgvuldig onderbouwde locatiekeuze.

Uit het hoofdrapport blijkt dat locatiealternatief Waal integraal relatief gunstig scoort, mede vanwege de beoordeling op het thema landbouw.

Naar onze mening is deze beoordeling juridisch en inhoudelijk onvoldoende zorgvuldig voorbereid, omdat:

1. sectorspecifieke landbouwkundige effecten (fruiteelt) niet afzonderlijk zijn beoordeeld;
2. de gevolgen van het grondwaterbeschermingsregime voor gespecialiseerde teelten niet zijn uitgewerkt;
3. de landschapsecologische samenhang (boomgaarden + extensieve weilanden) niet als zelfstandig effect is beoordeeld;
4. cumulatieve en onevenredige gevolgen niet inzichtelijk zijn gemaakt.

Hierdoor voldoet het MER niet aan de eisen van zorgvuldige voorbereiding, evenwichtige belangenafweging en evenredigheid.

2. Juridisch kader

2.1 Omgevingswet – zorgvuldige voorbereiding

Op grond van artikel 3:2 Algemene wet bestuursrecht (zorgvuldigheidsbeginsel) dient een bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit:

De nodige kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.

Onder de Omgevingswet geldt bovendien dat besluiten moeten bijdragen aan:

- een evenwichtige toedeling van functies aan locaties;
- het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving;
- het voorkomen van onevenredige nadelige gevolgen.

Indien wezenlijke sector- en gebiedsspecifieke effecten niet expliciet worden beoordeeld, is geen sprake van volledige kennisvergaring.

2.2 Doel en functie van een MER

Uit vaste jurisprudentie van de ABRvS volgt dat een MER:

- een volwaardig hulpmiddel moet zijn bij de besluitvorming;
- reële alternatieven vergelijkbaar moet maken;
- relevante milieugevolgen niet mag abstraheren tot een te generiek niveau;
- wezenlijke verschillen tussen alternatieven inzichtelijk moet maken.

Wanneer een alternatief in werkelijkheid structureel zwaardere gevolgen heeft voor een specifieke sector of ecologische structuur, moet dit expliciet in de vergelijking tot uitdrukking komen.

2.3 Evenredigheidsbeginsel

Artikel 3:4 lid 2 Awb bepaalt:

De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Bij locatiekeuze betekent dit:

- niet alleen de milieuthema's optellen,
- maar ook beoordelen of een alternatief disproportionele gevolgen heeft voor specifieke groepen of functies.

Indien locatie Waal leidt tot structurele beëindiging van fruitteeltbedrijven en aantasting van unieke landschapsecologie, dan kan sprake zijn van onevenredige sectorale belasting.

2.4 Zorgplicht fysieke leefomgeving

De Omgevingswet kent een algemene zorgplicht voor activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving.

Dit omvat:

- bescherming van biodiversiteit;
- behoud van landschappelijke kwaliteit;
- bescherming van agrarische functies;
- voorkomen van onomkeerbare schade.

Een zorgvuldige MER dient deze aspecten volwaardig te wegen.

3. Onvolledige landbouwkundige beoordeling locatie Waal

3.1 Generieke benadering in MER

In het MER wordt landbouw beoordeeld op:

- hydrologische effecten (vernatting/verdroging),
- areaalverlies,
- ligging binnen grondwaterbeschermingszones.

Deze systematiek is generiek en maakt geen onderscheid tussen:

- melkveehouderij,
 - grasland,
 - fruitteelt.
-

3.2 Specifieke situatie Waal: fruitteelt

Locatie Waal onderscheidt zich doordat hier fruitteelt aanwezig is.

Fruitteelt is:

- kapitaalintensief;
- afhankelijk van langjarige investeringen;
- niet eenvoudig verplaatsbaar;
- sterk afhankelijk van gewasbeschermingsmiddelen (ook bij biologische teelt).

De grondwaterbeschermingszone bij Waal is het grootst van de alternatieven.

Binnen dergelijke zones gelden doorgaans beperkingen op:

- gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- bedrijfsvoering;
- bouw- en teeltmogelijkheden.

Voor fruitteelt zijn gewasbeschermingsmiddelen essentieel voor:

- schimmelbestrijding;
- insectenbestrijding;
- kwaliteitsborging;
- exportnormering.

Indien deze middelen niet langer mogen worden gebruikt, leidt dit mogelijk tot:

- structurele bedrijfsbeëindiging;
- verlies van investeringen;
- aantasting van agrarische structuur.

Hierdoor is voortzetting van fruitteelt economisch niet reëel. Dit effect is in het MER niet expliciet gekwantificeerd of gewogen.

Dit betreft geen tijdelijke schade, maar structurele bedrijfsbeëindiging.

3.3 Hydrologische effecten

Hoewel lichte grondwaterstandsaling in het MER als positief wordt beoordeeld, geldt dit niet automatisch voor agrarische activiteiten en met name fruitteelt.

Structurele wijziging van grondwaterregime kan leiden tot:

- droogtestress;
- verminderde opbrengst;
- verkorte levensduur boomgaarden;
- kwaliteitsverlies.

Deze effecten zijn niet afzonderlijk onderzocht.

3.4 Conclusie landbouw

De landbouwbeoordeling voor Waal is onvoldoende sectorspecifiek.

Indien fruitteelt en beschermingszone-regime expliciet worden meegewogen, is aannemelijk dat:

- de huidige positieve landbouwscore vervalt;
 - de score substantieel negatiever uitvalt;
 - de integrale rangorde wijzigt.
-

4. Ecologische samenhang en landschappelijke structuur

4.1 Unieke mozaïekstructuur

In Waal is sprake van een combinatie van:

- boomgaarden (verticale structuur);
- extensief beheerde weilanden;
- open agrarisch landschap;
- overgangszones.

Deze combinatie vormt een functioneel ecologisch mozaïek.

Het MER beoordeelt natuur vooral via:

- Natura 2000;
- NNN;
- beschermde soorten.

De feitelijke landschapsecologische samenhang wordt echter niet expliciet gewaardeerd.

4.1 Jurisprudentië – feitelijke effecten

De ABRvS heeft herhaaldelijk geoordeeld dat ook feitelijke ecologische effecten moeten worden beoordeeld, ook wanneer geen sprake is van formeel beschermde natuur.

Indien habitatstructuur structureel wordt aangetast, moet dit worden betrokken bij de belangenafweging.

Het verdwijnen van boomgaarden kan leiden tot:

- verlies van dekking;
- verslechtering leefgebied reeën;
- afname biodiversiteit;
- homogenisering landschap.

Dit is een ruimtelijk-ecologisch effect dat niet expliciet is gewogen.

4.3 Effect op reeën

Boomgaarden fungeren als:

- dekking;
- rustgebied;
- kalvergebied;
- winterhabitat.

In combinatie met open weilanden ontstaat een geschikt leefgebied.

Indien boomgaarden verdwijnen door bedrijfsbeëindiging, leidt dit tot:

- verlies van dekking;
- aantasting van habitatstructuur;
- verslechtering van leefgebiedkwaliteit.

Dit betreft een structurele aantasting van het lokale ecosysteem.

4.4 Effect op agrarische biodiversiteit

De huidige mozaïekstructuur draagt bij aan:

- landschappelijke diversiteit;
- ecologische robuustheid;
- functionele verbindingen binnen agrarisch gebied.

Het verdwijnen van boomgaarden leidt tot:

- homogenisering van het landschap;
- verlies van verticale structuren;
- afname van biodiversiteit in agrarisch gebied.

Dit is een ruimtelijk-ecologisch effect dat niet expliciet is beoordeeld.

5. Cumulatief effect: landbouw + ecologie

Voor locatie Waal ontstaat een cumulatief effect:

1. Structureel verlies van fruitteelt.
2. Verlies van landschappelijke structuur.
3. Aantasting van leefgebied van reeën.
4. Vermindering van agrarische biodiversiteit.
5. Grootste grondwaterbeschermingszone van alle alternatieven.

Deze samenloop is uniek voor Waal en maakt dit alternatief mogelijk onevenredig belastend.

6. Evenredigheid en proportionaliteit

Bij de keuze voor een voorkeursalternatief moet worden beoordeeld:

- of nadelige gevolgen onevenredig zijn;
- of een minder schadelijk alternatief beschikbaar is;
- of belangen evenwichtig zijn afgewogen.

Indien andere alternatieven vergelijkbare drinkwaterdoelen kunnen realiseren zonder:

- structurele beëindiging van gespecialiseerde teelt;
- aantasting van unieke landschappelijke structuur;

dan kan keuze voor Waal strijdig zijn met het evenredigheidsbeginsel.

7. Verzoek

Wij verzoeken provincie en Oasen om:

1. Een sectorspecifieke landbouwanalyse voor fruitteelt bij Waal uit te voeren.
2. De gevolgen van grondwaterbeschermingsregime expliciet te beoordelen.
3. De landschapsecologische samenhang van boomgaarden en extensieve weilanden afzonderlijk te analyseren.

4. De integrale rangorde te herijken indien blijkt dat Waal onevenredig zwaar wordt belast.
5. Expliciet te motiveren hoe het evenredigheidsbeginsel is toegepast bij de locatiekeuze.

Zonder deze aanvullingen achten wij het MER fase 1 onvolledig voorbereid in de zin van artikel 3:2 Awb.

8. Slot

De noodzaak van drinkwaterwinning wordt niet betwist.

Wel is van belang dat de locatiekeuze:

- zorgvuldig,
- volledig,
- evenwichtig,
- en juridisch robuust

plaatsvindt.

Wij verzoeken u deze zienswijze integraal te betrekken bij de verdere besluitvorming.